

Eesti varjupaigapoliitika Euroopa perspektiivis

Kristina Kallas, Balti Uuringute Instituudi juhatuse liige

Eesti peab kujundama oma varjupaigataotlejate vastuvõtusüsteemi ümber, et toime tulla pidevalt uuenevate ülesannetega.

Varjupaiga saamine on inimese põhiõigus ja selle võimaldamine on rahvusvaheline kohustus, mis sätestati 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsioonis ja selle 1967. aasta New Yorgi protokollis. Genfi konventsiooniga on liitunud 147 riiki, sealhulgas 14 aastat tagasi ka Eesti. Konventsiooniga liitudes võttis Eesti endale kohustuse pakkuda rahvusvahelist kaitset inimestele, kes rassi, usu, rahvuse, sotsiaalsesse rühma kuulumise või poliitiliste veendumuste pärast põhjendatult tagakiusamist kartes Eesti riigilt kaitset otsivad. Eesti Euroopa Liiduga ühinemisel lisandus kohustus kujundada koos teiste liikmesriikidega Euroopa ühine varjupaiga- ja migratsioonipoliitika ning rakendada kokkulepitud standardeid varjupaigataotlejate ja pagulaste vastuvõtmisel ning neile kaitse pakkumisel.

Artikkel analüüsib Eesti varjupaigapoliitika eri aspekte, keskendudes varjupaigataotlejate vastuvõtutingimustele. Kõigepealt antakse ülevaade Eesti varjupaiga- ja pagulaspoliitika ajaloost ja võrreldakse Eesti olukorda Euroopa teiste riikide, eelkõige Läänemere piirkonna omaga. Seejärel analüüsitakse Euroopa Liidu ühise varjupaigasüsteemi loomise protsessi ja selle käigus tekkivaid pingeid. Artikli lõpus vaadeldakse ülesandeid, mida varjupaigataotlejate arvu pidev suurenemine ja Euroopa Liidu üha jõulisemalt koordineeritav varjupaigapoliitika Eesti ette seab.

Eesti varjupaigapoliitika ajalugu

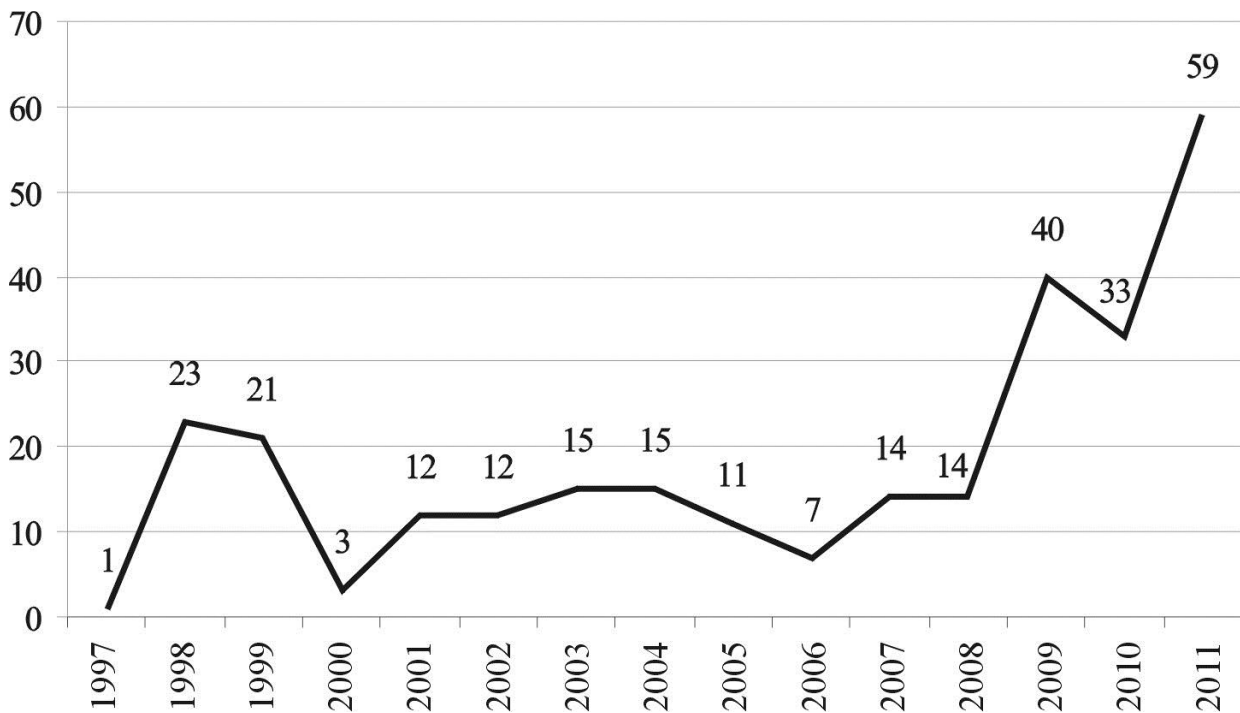
Rahvusvahelises võrdluses on Eesti kogemus varjupaigataotlejate vastuvõtmisel ja pagulaste lõimimisel üsna väike, sest Eesti on varjupaigataotlejaid vastu võtnud alles 1997. aastast, kui pandi alus varjupaigataotlejate õiguslikku seisundit ja Eestis viibimise aluseid reguleerivatele õigusaktidele. 1997. aastal vastu võetud pagulaste seaduses määratleti varjupaigataotlejat kui välismaalast, kes Eestis viibides või Eesti piiril taotleb valitsuselt varjupaika. Seadus tugines Genfi pagulasseisundi konventsioonile ning sellega valmistuti varjupaigataotlejate vastuvõtmiseks ja taotluste menetlemiseks. 2006. aastal jõustus uus välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus ning pagulaste seadus kaotas kehtivuse.

Eesti ei ole varjupaigataotlejate sihtriik, vähesel määral on ta transiitriik Skandinaavia riikidesse, peamiselt Rootsi pürgimisel. Siia satutakse sageli juhuslikult – teel Põhjamaadesse on Eesti Venemaalt tulijatele esimene Schengeni riik, kus migratsiooniametnikele “vahele jäädakse”. Erandiks on Venemaa Föderatsioonist ja Valgevenest saabuvad varjupaigataotlejad, kellele Eesti ongi sihtriik. Kui alguses moodustasid varjupaigataotlejatest enamiku endistest NSV Liidu liiduvabariikidest pärit põgenikud, siis viimastel aastatel peamiselt Afganistani, Iraagi ja Türgi kodanikud.

Eesti vähest tuntust maailma põgenike hulgas näitab ka väike varjupaigataotluste arv. 2010. aastal oli Eesti Euroopa riikide seas kõige väiksema varjupaigataotluste arvuga riik – Eesti ametivõimudele esitati vaid 35 taotlust, mis on peaaegu tuhat korda vähem kui Läänemere piirkonna peamises sihtriigis Rootsis (31 875 taotlust) ja 1500 korda vähem kui Euroopas suurima varjupaigataotlejate arvuga riigis Prantsusmaal (51 595 taotlust). Peale Eesti esitati alla 100 taotluse veel üksnes Lätis (65 taotlust) (Eurostat 2011).

Viimasel kolmel aastal on varjupaigataotluste arv hüppeliselt kasvanud, osalt Eesti Schengeni viisaruumiga liitumise tõttu. Aastatel 2007 ja 2008 esitati Eestis 14 esmast varjupaigataotlust, kuid 2010. aastal juba 35 (Eurostat 2011). 2011. aasta üheksa kuuga on esitanud varjupaigataotluse 59 inimest (joonis 1) (Politsei- ja piirivalveamet 2011). Muutunud on ka varjupaigataotlejate sooline ja vanuseline koosseis. Kuigi jätkuvalt on varjupaigataotlejate hulgas enamikus üksikud meesterahvad, on võrreldes varasemaga rohkem ka neid, kes on Eestisse saabunud koos perega, sealhulgas alaealiste lastega.

Joonis 1. Varjupaigataotluste arv 1997–2011 (30.09.2011)

ALLIKAS: Politsei- ja piirivalveamet 2011.

Euroopa Liidu varjupaigapoliitika

Pärast liitumist Euroopa Liiduga on Eesti varjupaigapoliitikat valdavalt suunanud Brüsselis tehtud otsused. Kuna Euroopa Liidus ja Euroopa majandusruumis puuduvad sisepiirid, nõuab varjupaigataotlejate, pagulaste ja seaduslike või ebaseaduslike sisserännanute vastuvõtutingimuste ja liikumisõiguse määramine liikmesriikide tihedat koostööd.

Ajendatuna koostöö ning vastuvõtutingimuste ja õiguste kooskõlastamise vajadusest on ajavahemikus 1999–2005 Euroopa Liidus vastu võetud mitu olulist programmilist dokumenti ja seadusandlikku meedet, mis kokku moodustavad Euroopa ühise varjupaigapoliitika (CEAS) paketi. Toome lühidalt ära neli tähtsaimat direktiivi ja regulatsiooni:

- varjupaigataotlejate vastuvõtutingimuste direktiiv (Euroopa Liidu Nõukogu direktiiv 2003/9/EÜ 27. jaanuarist 2003, sellega sätestatakse miinimumnõuded varjupaigataotlejate vastuvõtmisel);
- pagulaseks või muul põhjusel rahvusvahelist kaitset vajavaks isikuks tunnistamisel esitatavate miinimumnõuete direktiiv (Euroopa Liidu Nõukogu direktiiv 2004/83/EÜ 29.

aprillist 2004, käsitleb miinimumnõudeid, mida kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad täitma, et saada pagulase või muul põhjusel rahvusvahelist kaitset vajava isiku staatus, ja neile antava kaitse sisu);

- varjupaigaprotseduuride direktiiv (Euroopa Liidu Nõukogu direktiiv 2005/85/EÜ 1. detsembrist 2005, käsitleb liikmesriikides pagulasseisundi andmise ja äravõtmise menetluse miinimumnõudeid);
- nn Dublini regulatsioon (Euroopa Liidu Nõukogu määrus 343/2003/EÜ 18. veebruarist 2003, määrusega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest).

Dublini regulatsiooni eesmärk on hoida ära olukordi, kus varjupaigataotleja on liikunud mitme liikmesriigi vahel ja keegi ei võta tema taotluse eest vastutust, samuti olukordi, kus varjupaigataotleja esitab taotluse mitmes liikmesriigis, mõnikord ka üheaegselt (tuntud ka kui “varjupaiga ostlemine”). Regulatsiooni järgi on varjupaigataotluse läbivaatajaks kas riik, kuhu taotleja on esimesena jõudnud (kas siis seaduslikult või ebaseaduslikult), või riik, kes on väljastanud talle elamisloa või sissesõiduviisa. Kuna Eesti on Euroopa Liidu piiririik, siis on varjupaigataotluste arvu suurenemine viimastel aastatel olnud osaliselt põhjustatud just Dublini regulatsiooni rakendamisest – Eestisse on teistest liikmesriikidest saadetud tagasi varjupaigataotlejaid, kes on teadaolevalt sisenenud Euroopa Liitu Eesti-Venemaa piiri ületades või kellel on Eestis väljastatud Schengeni viisa.

Kolme samba poliitika

Direktiivid reguleerivad toiminguid, kuidas liikmesriikides varjupaigataotlusi läbi vaadatakse, ning sätestavad miinimumnõuded, mida riigid peavad välismaalase pagulaseks tunnistamisel arvestama ning milliseid vastuvõtutingimusi varjupaigataotlejale pakkuma. Pärast kooskõlastusmeetmete mõjukuse ja tulemuslikkuse analüüsi ning konsulteerimist huvirühmadega võttis Euroopa Komisjon 2008. aastal oma varjupaigapoliitika programmis sihiks kujundada nn kolmele sambale tuginev varjupaigapoliitika (European Commission 2008).

Esimene sammas – liikmesriikides rahvusvahelise kaitse taotlejate suhtes rakendatavate standardite suurem ühtlustamine, sõnastades ümber direktiivide nõudeid. Komisjon on esitanud kõigi kolme direktiivi muudatuste ettepanekud, need lähevad miinimumnõuete seadmisel mitme liikmesriigi standardist märksa kaugemale. Ka Eesti varjupaigasüsteem peab täitma direktiividest tulenevaid kõrgendatud nõudeid.

Teine sammas – liikmesriikide tegeliku koostöö tihendamine. Loodud on Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet (EASO), mis asub Maltal. Tugiameti ülesanne on pakkuda liikmesriikidele tugiteenuseid, alates varjupaigataotlejate päritoluriikide kohta käiva info kogumisest, menetlusametnikele tõlketeenuste ja koolituse pakkumisest ning vajaliku info ja heade kogemuste ja tavade vahetamisest ning lõpetades rahvusvahelise kaitse saajate liikmesriikide vahel ümberjaotamise korraldamisega.

Kolmas sammas – liikmesriikide solidaarsuse suurendamine. Selle üheks meetmeks on luua Euroopa Liidu ühine pagulaste ümberasustamise programm, mis võimaldaks vähendada mõnele liikmesriigile varjupaigataotlejate suurest arvust tekkinud survet. Tegemist on

poliitiliselt tundliku meetmega – praegu osaleb vabatahtlikus pagulaste ümberasustamise programmis ainult kümme riiki (Rootsi, Taani, Soome, Holland, Ühendkuningriik, Iirimaa, Prantsusmaa, Portugal, Rumeenia ja Tšehhi). Euroopa Komisjon esitas Euroopa Liidu ühise ümberasustamisprogrammi loomise ettepaneku 2009. aastal, üksikasjade üle käivad liikmesriikidega praegu läbirääkimised. Komisjon soovib, et ümberasustatavate inimeste arv suureneks ning et ümberasustamises osaleks palju rohkem liikmesriike. Selle poliitikameetme põhieesmärk on vähendada lõunapoolsetele liikmesriikidele üle jõu käivat kohustust pakkuda kaitset väga suurele hulgale pagulastele. Eesti valitsus ja Riigikogu on esitanud programmi kohta oma seisukohad, rõhutades, et “pagulaste ümberasustamine kolmandatest riikidest peab liikmesriikidele olema vabatahtlik [...] ning esialgu ei peaks Eesti osalema [...] loodavas ümberasustamisprogrammis” (Riigikogu põhiseaduskomisjon 2009). Seega piirdub Eesti osalemine Euroopa ühises varjupaigapoliitikas praegu vaid esimese ja teise samba tegevustega, millest olulisim on direktiividest tulenevate nõuete täitmine.

Pinged Euroopa Liidu varjupaigapoliitikas

Euroopa varjupaigapoliitika on tihedalt põimunud liikmesriikide migratsioonipoliitikaga ja eelkõige sisserände kontrollimise meetmetega. Euroopa Liidu ühise rändepoliitika kujundamine on siiski alles algusjärgus ja sisserändepoliitikat juhivad liikmesriigid ise. Seetõttu ilmestab ühise varjupaigapoliitika edasise arengu üle käivat debatti pinge, kus ühel pool on universaalne ja rahvusvaheliselt võetud kohustus pakkuda kaitset seda vajavatele inimestele ja teisel pool riigi partikulaarne huvi piirata suuremal või vähemal määral ligipääsu oma territooriumile (Pirjola 2009). Sama pinge valitseb ka liikmesriikide endi, sealhulgas Eesti varjupaiga- ja migratsioonipoliitikas.

Mitmete kodanikuühenduste, näiteks Saksamaa mittetulundusühingu *Pro Asyl* ning Euroopa Pagulaste ja Väljarännanute Nõukogu (ECRE) arvates on selle pinge lahendamine toimunud varjupaigavajajate arvelt. *Pro Asyl* leiab, et Euroopa Liidu varjupaigapoliitika eesmärk ei ole mitte pagulastele kaitse pakkumine, vaid Euroopa piiride veelgi tugevam kaitse, nn Euroopa kindluse (*Fortress Europe*) ehitamine (Pirjola 2009, 351). Diskussioon Euroopa Liidu ühise varjupaigapoliitika üle lõimub Euroopa Liidu migratsioonipoliitika debatti, milles tuleb teravalt esile ühtede soov ehitada “Euroopa kindlus” ja teiste vastuseis sellele. Euroopa Pagulaste ja Väljarännanute Nõukogu kritiseeris 2008. aastal Euroopa Liidu varjupaigapoliitikat, eelkõige just piiride kontrollimist, mis nõukogu hinnangul “ignoreerib inimeste õigust otsida varjupaika” ja varjupaigapoliitika on nagu “Vene rulett” (ECRE 2008). Kodanikuühenduste ja analüütikute kriitikas on jäänud kõlama seisukoht, et praeguse poliitika eesmärk ei ole niivõrd Euroopa ühise varjupaigapoliitika väljatöötamine, kuivõrd püüd vähendada sisserändajate poolt piiridele avaldatavat survet ning võidelda sisejulgeoleku kujuteldava vähenemisega, mida võib põhjustada inimeste vaba liikumine liidu sees (Pirjola 2009, 353).

Varjupaigataotlejate vastuvõtusüsteemi probleemid Eestis

Nagu eespool toodud statistilised andmed näitavad, ei tekita väike varjupaigataotlejate arv praegu Eestis veel tajutavat survet piiridele ega kujuta ohtu sisejulgeolekule. Sellest hoolimata on Eesti olnud ametlikes seisukohtades Euroopa Liidu ühise varjupaigapoliitika suhtes pigem äraootav. Eesti on hoidnud konservatiivset joont, järgides rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtmise korraldamisel üksnes miinimumnõudeid – nii rahvusvahelisi kui ka Euroopa Liidu direktiividest tulenevaid. Eesti ei osale vabatahtlikus pagulaste ümberasustamise programmis ega paku ka rahvusvahelist kaitset humaansetel kaalutlustel – näiteks kui taotleja

tervislikud põhjused ei võimalda teda kodumaale tagasi saata. Üksikutel juhtudel on täiendavat kaitset antud ka muudel alustel kui rahvusvahelise kaitse andmise seaduses sätestatud (§ 4 lõige 3) ning mida võib pidada siiski humaanseteks kaalutlusteks. Samas ei sätesta rahvusvahelise kaitse andmise seadus humaansetel kaalutlustel rahvusvahelise kaitse andmise aluseid.

Alates 1997. aastast kuni 30. septembrini 2011 on Eestilt varjupaika taotlenud kokku 280 inimest (Politsei- ja piirivalveamet 2011). Aastas esitatakse keskmiselt 30 taotlust (aastate 2008–2010 keskmine). Varjupaigataotluste menetlemisega tegeleb Eestis politsei- ja piirivalveameti kodakondsus- ja migratsiooniosakond. Varjupaigataotlejate vastuvõtu korraldamine on aga sotsiaalministeeriumi vastutusallas.

Varjupaigataotluse läbivaatamine kestab kõige rohkem kuus kuud, erandjuhul küll ka kauem. Enamik varjupaigataotlejaid elab sel ajal Illuka varjupaigataotlejate vastuvõtukeskuses, kus on tagatud elamiskoht, vajaduse korral riided ja muu materiaalne tugi, sealhulgas toetusraha. Vastuvõtukeskus korraldab taotlejatele ka arstiabi. Juhul kui varjupaigataotleja soovib elada mujal kui vastuvõtukeskuses, peab ta pakutavate materiaalsete tingimuste ja teenuste eest vastutama ise, sealhulgas katma ise ka kulud.

Enamikul taotlejatest ei ole siiski piisavalt raha, et hoolitseda oma elamise eest Eestis varjupaiga taotlemise menetluse ajal, seepärast elab suurem osa neist Illuka keskkuses. Seal on 35 kohta, mis on seni suutnud rahuldada enamiku varjupaigataotlejate vajadused (Kaldur, Kallas 2011), aga suure tõenäosusega juba lähitulevikus kõigi taotlejate majutamiseks enam kohti ei piisa. 2011. aasta esimese üheksa kuuga on esitatud 59 varjupaigataotlust, ja kuigi mitte kõik taotlejad ei ela vastuvõtukeskuses ühel ajal ning osa elab ka väljaspool keskust, ei olnud seal suvel uute taotlejate majutamiseks peaaegu ühtki vaba kohta.

Illuka keskuse ruumipuudusele pakuks mõningast leevendust Tallinna lähedale esmase vastuvõtukeskuse rajamine, kus varjupaigataotlejad viibivad lühemat aega, kuni määratakse nende staatus. Siseministeerium on aastateks 2012–2015 koostatud arengukavas planeerinud esmase vastuvõtukeskuse rajamise 2012. aastale (Siseministeerium 2011).

Illuka keskuse suurim probleem ei ole ruumipuudus, vaid asukoht. Vastuvõtukeskus asub Illuka vallas Jaama külas, maakonnakeskusest Jõhvist 50 km kaugusel. Liinibuss sõidab Jõhvi, kus varjupaigataotlejad käivad toiduaineid ostmas, olenevalt hooajast 2–3 korda nädalas. Keskuse elanikule (pere puhul ühele selle liikmele) makstakse kinni nädalas üks bussireis. Keskuse üsnagi isoleeritud asukohta kritiseeris 2011. aasta kevadel oma aastaaruandes Eesti Inimõiguste Keskus. Keskuse hinnangul on "... halva ligipääsetavuse tõttu seaduses ettenähtud teenuste osutamine varjupaigataotlejatele kas väga ebaregulaarne või puudub üldse. Puuduvad juriidilised, psühholoogilised ning sotsiaalnoustajad; ettenähtud eesti keele tunnid toimuvad õpetajate puudusel ebaregulaarselt. Samuti on tõlketeenuste kättesaadavus, sh arstiabi saamisel, IVV [Illuka Varjupaigataotlejate Vastuvõtukeskuse] personaliga suhtlemisel, taotlejale tema õiguste ning kohustuste selgitamisel ebapiisav" (Inimõigused Eestis 2010).

Keskuse asukohast tulenevaid puudusi eelkõige erivajadusega varjupaigataotlejatele hädavajalike teenuste pakkumisel tõi välja ka Balti Uuringute Instituut (IBS) tänava esitatud analüüsiraportites. Mahukas, mitmest analüüsiprojektist koosnev uuringuprogramm viidi ellu ajavahemikus detsember 2010 – mai 2011. Uuringuid kaasrahastasid Euroopa Liit Euroopa Pagulasfondi kaudu ja Eesti siseministeerium. Kuna rahvusvahelise kaitse andmise seadus ei

defineeri, kes on erivajadusega varjupaigataotleja, lähtutakse selles artiklis Euroopa Liidu Nõukogu direktiivist 2003/9/EÜ, vastu võetud 27. jaanuaril 2003. Selle 17. artikkel määratleb: erivajadusega isikud on alaealised, saatjata alaealised, puudega inimesed, vanurid, rasedad, alaealiste lastega üksikvanemad ning piinatud või vägistatud isikud või isikud, kelle suhtes on tarvitatud muud psühholoogilist, füüsilist või seksuaalset vägivalda.

Kuigi erivajadusega varjupaigataotlejate hulk on Eestis olnud väga väike, on viimastel aastatel Illuka vastuvõtukeskuse elanike seas olnud ka alaealisi lapsi, eakaid, rasedaid ning vaimsete ja muude tervisehäiretega inimesi, kes kõik vajavad erihoolitsust. Varjupaigataotluste arvu kasvu silmas pidades tuleb Eestil tagada nõutavad vastuvõtutingimused ning teenused ka erivajadustega rühmadele.

Balti Uuringute Instituudi uuringud ja analüüsid näitasid, et nii rahvusvahelise kaitse andmise seaduses kehtestatud nõuded kui ka Illuka keskuse tegelikud vastuvõtutingimused ei vasta vajadusele ning ka varjupaigataotlejate vastuvõtutingimuste direktiivis kehtestatud miinimumnõuetele.

Peamine puudus, mille põhjuseks on just Illuka keskuse kaugus suurematest asulatest, on halb ligipääs arstiabile, mis on eriti oluline erivajadusega varjupaigataotlejate puhul. Uuringu käigus selgus, et kuigi keskuse elanikel on ligipääs tervishoiuteenustele tegelikult olemas, ei ole see reguleeritud ja inimesed ei tea oma õigust saada tasuta arstiabi (Kaldur, Kallas 2011, 25). Iga juhtumi korral otsustatakse eraldi (ja tihti on otsustajaks keskuse meditsiinihariduseta juhataja), kas inimene vajab arstiabi või ei ja kas on tarvis sõidutada teda autoga 50 km kaugusele Jõhvi arsti juurde või mitte. See seab just erivajadusega varjupaigataotlejad – väikeste laste vanemad, vanurid, rasedad naised või psühholoogilise trauma all kannatavad inimesed – ebakindlasse olukorda, nad ei tea, kas saavad vajaduse korral arstiabi või ei. Kuna varjupaigataotleja arsti vastuvõtule pääsemine on selgelt reguleerimata, on nii mõnedki nende terviseprobleemid jäänud tähelepanuta (Kaldur, Kallas 2011). Millises ulatuses ja millistel juhtudel peab riik tagama varjupaigataotlejale tasuta arstiabi, ei ole selgelt sätestatud ka rahvusvahelise kaitse andmise seaduses. Varjupaigataotlejate vastuvõtutingimuste direktiivis on nõutud, et liikmesriigid peavad tagama erivajadusega varjupaigataotlejatele vajaliku arstiabi või muu abi, milleks võib olla näiteks psühholoogiline nõustamine, puudega inimeste abivahendid jms, kuid praegu ei täida Eesti ka direktiivist tulenevaid nõudeid täielikult (Roots, Kallas 2011, 12–14).

Inimõiguste Keskus ja Balti Uuringute Instituut on rõhutanud vajadust viia varjupaigataotlejate vastuvõtukeskus Illukalt lähemale mõnele suuremale asulale, kus on arstiabi käepärast. Kaaluda võib erivajadusega varjupaigataotlejatele eraldi keskuse loomist, kus oleks tagatud hea ligipääs meditsiiniteenustele ja teistele sotsiaalteenustele.

Oluline puudujääk on ka see, et varjupaigataotlejatele ei ole piisavalt antud vajalikku informatsiooni. Balti Uuringute Instituudi korraldatud uuring näitas, et nii keskuses kui ka väljaspool keskust elavatel varjupaigataotlejatel on puudus infost (neile arusaadavas keeles) nii taotluse menetlemise protsessi kui ka neile pakutavate teenuste kohta. Rohkem teavet vajatakse Eesti riigi, ühiskonna ja kultuuri kohta (Kaldur, Kallas 2011).

Kokkuvõttes tuleb nentida, et aastast aastasse üha suurema arvu varjupaigataotlejate, sealhulgas erivajadusega inimeste Eestisse saabumine on tekitanud olukorra, et Illuka keskus ei suuda kõiki majutust vajavaid inimesi vastu võtta ning ei suudeta ka erivajadusega varjupaigataotlejatele vajalikke tervishoiuteenuseid ega muid vastuvõtutingimusi tagada.

Uuringud näitavad, et Eesti ei ole praegu valmis vastu võtma täiendavat hulka pagulasi, kes saabuksid siia Euroopa Liidu ümberasustamisprogrammi raames. Samal ajal suureneb nii Euroopa Komisjoni kui ka suure arvu pagulaste tõttu kriisiolukorras olevate Lõuna-Euroopa liikmesriikide surve programmis mitteosalevatele riikidele solidaarsusmeetmetega liitumiseks ning seetõttu peab Eesti lähiaastatel oma varjupaigataotlejate vastuvõtusüsteemi ümber kujundama. Tuleb luua esmane vastuvõtukeskus, täpsustada rahvusvahelise kaitse andmise seaduses või vastavas määruises varjupaigataotlejate ligipääsu tasuta teenustele ning selgitada välja erivajadusega varjupaigataotlejatele, sealhulgas saatjata alaealistele, vajalikud teenused.

Kasutatud kirjandus

ECRE (2008). EU Border Management Package Ignores Right to Seek Asylum? ECRE News release: 13. February 2008. – <http://www.ecre.org/media/news/press-releases.html>

Eesti seisukohad Euroopa Liidu ühise ümberasustamisprogrammi loomise suhtes. Riigikantselei e-kiri Riigikogu juhatusesele, 15.10.2009, nr 2-5/09-05069-2.

European Commission (2008). Policy Plan on Asylum. An Integrated Approach to Protection across the EU. COM (2008) 360 final. – http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/jl0002_en.htm

Inimõigused Eestis 2010. Eesti Inimõiguste Keskuse aastaaruanne. – <http://humanrights.ee/tegevus/seire/inimoiguste-aruanne/inimoigused-eestis-2010/>

Kaldur, K., Kallas, K. (2011). Varjupaigataotlejate sihtrühma rahulolu ja ootuste hindamine neile pakutavate tingimuste ja teenuste osas. Varjupaigataotlejate sihtrühma uuring. Balti Uuringute Instituut. – <http://www.ibs.ee/et/publikatsioonid/item/105-erivajadustega-varjupaigataotlejatele-pakutavad-teenused>

Pirjola, J. (2009). European Asylum Policy – Inclusions and Exclusions under the Surface of Universal Human Rights Language. – European Journal of Migration and Law, vol 11, no 4, pp 347–366.

Politsei- ja piirivalveamet (2011). – www.politsei.ee/et/organisatsioon/avalik-teave/statistika

Riigikogu põhiseaduskomisjon (2009). Arvamus Euroopa Komisjoni teatise Euroopa Liidu ühise ümberasustamisprogrammi loomise kohta, istungi protokoll nr 148, 26.10.2009. – http://www.riigikogu.ee/?page=proto_nimekiri&op=ems&selected_committee=PSK&next_year=2009

Roots, L., Kallas, K. (2011). Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse ja Euroopa Nõukogu direktiivi 2003/9/EÜ, 27. jaanuar 2003, võrdlev analüüs erivajadustega isikute vastuvõtutingimuste osas. Balti Uuringute Instituut. – <http://www.ibs.ee/et/publikatsioonid/item/105-erivajadustega-varjupaigataotlejatele-pakutavad-teenused>

Siseministerium (2011). Valitsemisala arengukava 2012–2015. Tallinn. – <http://www.siseministerium.ee/17410/>

Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus, vastu võetud 14.12.2005. – Riigi Teataja I 2006, 2, 3.